

UREDNIŠTVO „ŽIVOTA“
ZAGREB 1/147

ISTINA ĆE VAS OSLOBODITI!

Objavljena istina — spasiteljica svijeta.

TKO će naći bujicu riječi, da barem donekle iskaže, što je istina za ljudsko srce. Kao je onaj veikian staroga svijeta našao samo jedan prirodni zakon, trčao je kao mahnit sirakuskim ulicama te vikao iz svega grla: »Heureka, heureka!« SHEMA povjesnice čovječanstva glasi: na svjetskoj pozornici javlja se čovjek te uzdiše za njom, za Istinom, i, kad je toliko puta zašao stramputicom, bio prevaren, pokušao se predati ravnodušnosti skepticizma, ali opet gonjen neodoljivom privlačljivošću toga suverena nad suverenima — Istinom, opet i opet je tražio za njom. Sa srednjevječnim mistikom Henrikom Suzom ljubio bi svaki trag njezinih nogu. »Stvorila si nas za se, i nemirno je srce naše, dok se ne smiri u Tebi, o vječna Istino!«

Na usta svojih najboljih ispovjedio je već u ranoj svojoj mladosti ljudski rod, a pravo mu davala sva kasnija pokoljenja do dana današnjega, da mu je Istina doduše potrebna kao korica kruha, ali da je jednako kao i hljeb tek — dar s neba! Kraj svega umskog napora i nastojanja, kraj svega sisanja, kojim ovaj svijet baca sieme saznanja u oranice naših duša, i kraj svega zalijevanja individualnim prerađivanjem, ipak za potpuno zreo plod treba bezuvjetno — »lumen de coelo«, na kojega će svijetlu i toplinu izgubiti smrtno blijedilo te zadobiti zdravu boju i životnu snagu. I za nju, za istinu vrijedi ona: »Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat — Deus!«¹

Tako Fedon raspravljaajući s Ehekratom o besmrtnosti duše pripovijeda, kako se njihov prijatelj Simija složio sa Sokratom, da je u zadnjim pitanjima — a bez tih se ljudski duh nikada ne smatra u posjedu istine — »sigurno znanje u sadašnjem životu ili nemoguće ili vrlo teška stvar.« Stoga da čovjeku ne preostaje drugo nego, ili da se upre na manje više nesigurno ljudsko mnijenje, ili da dobije nešto sigurno odozgora, s neba objavljeno: »Jer treba« (da čovjek, ako mu je drugo nemoguće!)« prihvati od ljudskih mišljenja najbolje i najprokušanije pa da se daje njime kroz ovaj život pun opasnosti nositi kao na lađici, osim ako bi tkogod mogao da kroza nj prođe sigurnije i neopasnije na čvršćem brodu kakove božje objave (logou theiou tinou).«² A u dijalogu »Alkibiades« raspravlja Sokrat s Alkibijadom te veli: »... pošten je i pravedan onaj, tko zna, što treba činiti i kako govoriti i s bogovima i s ljudima.« Nato provaljuje na Alkibijadova usta »anima naturaliter christiana« te on prihvaća ovako: »Kad će dakle doći to vrijeme, Sokrate, i tko će nas poučiti? Ja bih veoma rado vidio toga čovjeka, kakav je!« A Sokrat odgovara: »Tako se i dolikuje tebi.«³

¹ 1 Korinć. 3, 8.

² Faidon 85 D.

³ Alkibiades deuterus 150B - D.

Kao melem na rane kapnule su stoga na srca ljudi, iskrenih prema samima sebi i stoga potrebnih otkupljenja, a odbile se tek o farizejsku ograničenost, koja nije mogla prodrijeti kroz tanki maz vanjskih formalnosti u unutrašnjost vlastite duše te ondje proživjeti potrebu otkupljenja, riječi spasonosne: »Ako vi ustrajete u mojoj nauci, zaista ćete biti moji učenici, i poznat ćete istinu, i istina će vas osloboditi.«⁴ Zaista je misija Isusa Krista upravo divnim dokazom Božjeg razumijevanja za tu ljudsku potrebu. Jer Isus Krist, Spasitelj svijeta — redemptor mundi ujedno je, pače najprije je Učitelj svijeta — magister mundi!⁵ Stoga je On, kako je to bilo već jednom pokazano,⁶ shvatio zadaću Mesije religiozno-moralno, donio dar s neba — istinu. Krist je morao donijeti istinu, ako je htio spasti svijet, ali ta istina potrebna je svijetu sve dotle, dok u njemu tinja ma i jedno svjetlašće ljudskoga pojma i ljudskog uma; ; sve do konca svijeta valja: veritas et tantum veritas liberabit vos!

Pa ipak Krista rastavljaju s nama već dva tisućljeća! Zar ne bismo ozbiljno morali posumnjati, da su naše potrebe naše potpuno razumijevanje, zar ne bi djelo Kristovo, djelo otkupljenja bilo bitno manjkavo, da se Krist nije pobrinuo, e ta istina zauvijek ostane na svijetu, da nije našao i dao jamstvo, e se ta istina ne iskrivi, da nepatvorena hrani ljude do konca svijeta? Jer ona je današnjem čovjeku baš tako potrebna kao što je bila prije dvije tisuće godina. U tom smislu ima pravo Malebranche, kad veli: »Ja svaki čas zapinjem, kad kušam mudrovati bez pomoći vjere. Ona me vodi i prati u mojim istraživanjima istina, koje su tako s Bogom povezane kao što su metafizičke.«⁷

Gdje je danas Spasiteljica svijeta?

Neosporna je činjenica, koja pogđjgdje tjera modernog čovjeka u bjesnilo ili očaj, da je katolička Crkva duboko uvjerena, e je Mesija to dobro zaista sačuvao za poznija pokoljenja, da ga još i danas čuva po njoj i u njoj.

⁴ Iv. 8, 31. 32.

⁵ Ako velimo »najprije«, onda se to nema razumjeti kao »najvažnije«, jer je glavna zadaća Mesijina bila svojom smrću otkupiti svijet zadovoljivši pravdu Božju. Ipak je Mesija najprije morao poučiti svijet, koji je bio u velikom vjerskom neznanju, a pogotovu nije mogao znati, što je Gospodin Bog pozitivnom svojom odredbom namislio s otkupljenjem. Tako je istom Isusovom poukom dan prvi i glavni preduvjet, da se ljudi mogu djelom otkupljenja koristiti. O mjestu učiteljske službe u mesijskom pozivu por. Dieckmann, *De revelatione*, Herder - Freiburg 1930., str. 504. sq.

⁶ Vidi »Život« 1931., str. 272 sqq., osobito str. 276. i dalje.

⁷ Neuvième Entretien sur la Métaphysique, n. 6. cit. kod Hettingera, *Apolo- logie des Christentums*, Bd. II., str. 89.

»... Objava Boga osobnoga,« piše biskup Strossmayer,³ »nelzmjerne moć i mudrosti njegove, koja se je kršćanstvu u najjasnijem svjetlu po upućenoj Rieči božjoj, punoj milosti i istine očitovala;... samo Slovo božje, upućenjem svojim, pravim životom i stožerom povjesti postalo i o sebi samomu u knjigama, svemu svijetu otvorenim, najveći i neodoljivi, povjestnički dokaz istine pružilo. U njega se ulaju, za njim čeznu duše stare dobe u prošlosti naroda odabranoga; on si je u tom narodu u životu i uredbama njegovim sam puteve pripravljao, kao što zora navješćuje bijeli dan sunca pravde, koje je pred devetnaest vjekova svijetu granulo, da mu nigda više ne zapadne, da mu Rieč i istina nigda ne prodje, nego i samo nebo i zemlju, kako sama Rieč veli, preživi. Ovu istinu povjeri Slovo božje učiteljstvu po njemu odabranomu i osnovanom, da ga, poslije uzašašća u krilo Očca, na ovoj zemlji zamieni, i to njim do konca svijeta zaštićeno, a predivnim stožerom jedinstva svetog viš svake strasti i zablade uzvišeno, kao što mu prošlost od dvije hiljade ljeta sjajno svjedoči.«

U istoj poruci hrvatskom ateneju tvrdi biskup:

»U toj svetoj baštini je hrana, kojom se pokoljenje ljudsko od koljevke svoje pa sve do danas hrani, bivstuje i živi; ono pak, što se izvan nje nalazi, il samo još od odlomka njezinih životari ili je bezuvjetno propalo.« — »Tako je Slovo božje sa riečju, bićem i zakonom svojim, poleg nedvojbentih dokaza povjesti, uljelo u misli, u jezike, u književnost, u umjetnost svih naroda, do kojih je dospjelo. Svjedoče tu istinu svi veliki nauke historijske u dobi kršćanskoj..., filozofija povjesti..., kad pokazuje prava urela civilizacije moderne; svjedoče sv. učitelji kršćanstva zapadnoga i istočnoga, koji su nadmašili pisce vremena klasičnoga; svjedoči novija knjiga..., nastavša po kršćanstvu; svjedoče i sami mrzitelji kršćanstva, koji se i onda, kada na kršćanstvo navaljuju, hoćeš nećeš kršćanskim jezikom služiti moraju.«⁴

A Pijo XI. neustrašljivo dovikuje svima u divnoj okružnici »Casti conubii«, kojom visoko diže zublju evanđeoske Istine, da njome rasvijetli pogansku tminu bračnoga morala u boljše viziranom društvu, ove značajne riječi:

»Zato neka se vjernici niži u tim pitanjima, koja se danas iznose o ženidbi, previše ne uzdaju u svoj sud ili se dadu zavesti lažnom slobodom ljudskog razuma odnosno »autonomijom«, kako je zovu. Jer posve je tuđe pravom kršćaninu tako se oholo uzdati u svoj razbor, da prihvaća samo ono, što je spoznao iz unutrašnjih razloga same stvari, i da misli, e se Crkva, koju je Bog poslao da uči i upravlja sve narode, manje snalazi u sadašnjim prilikama i stvarima.«

Teza je dakle posve jasno izrečena, ali kako katolička Crkva dokazuje tu svoju tezu? Jer tvrditi, da je Bogom poslat učitelj istine, može svatko, a dokazati, ako uopće ima takav učitelj, može samo jedan!

Tko će nijekati, da je Krist kao B o g - č o v j e k, pače nije nam potrebno ni pozivati se na Kristovo božanstvo, premda ga možemo čisto historijski dokazati; tko će nijekati, da je Krist kao

³ (Cepelić - Pavić), J. J. Strossmayer, Zagreb 1901 - 04., str. 266. - 7.

⁴ Ibidem, str. 267.

poslani k Božji bio kadar donijeti ljudima ono i onoliko istine, koliko će im biti dosta do konca svijeta? Onaj Krist, koji je rekao: »Ja sam se zato rodio i došao na svijet, da svjedočim istinu; svaki, koji je od istine, sluša glas moj«;¹⁰ koji je rekao: »Ja sam svijetlo svijeta. Tko ide za mnom, ne će hodati u tmini, nego će imati svijetlo života.«;¹¹ koji je rekao: »Nebo i zemlja će proći, ali riječi moje ne će proći.«;¹² koji je rekao: »Mnogo imam govoriti i suditi o vama; ali onaj, koji me je poslao, istinit je, i ja ono govorim u svijetu, što sam čuo od njega.«;¹³ koji je rekao: »Više vas ne zovem slugama, jer sluga ne zna, što radi njegov gospodar. Nego sam vas nazvao prijateljima, jer sam vam sve javio, što sam čuo od Oca svoga.«¹⁴ On dakle kao Mesija, kao autorizirani, autentički učitelj i tumač Božje volje nama ljudima, iznosi samo ono, ali i sve ono, za što ga je Bog ovlastio ili, kako sam kaže, »što je čuo od Oca svojega.« Zato i može tako svijesno tvrditi, da u Njega nema tmine, da Njega slijediti znači sve prije negoli tapkati po mraku; zato može onako samosvijesno nastupati: »Čuli ste, da je kazano starima... A ja vam kažem...«¹⁵ te tako tjera u čudo sav svijet: »I divio se silan svijet nauči njegovoj; jer ih je učio kao onaj, koji ima vlasti«;¹⁶ zato je siguran, da je ono, što je donio, dostatno za ljudski rod sve do konca svijeta: »nebo i zemlja će proći, ali moje riječi ne će proći.«¹⁷

Ne mora dakle čovjek još doći do jasne i sigurne spoznaje o božanstvu Kristovu, da bude prisiljen priznati, e Krist kao zastupnik Božji, pa bio on Bog ili samo čovjek, iznosi Božju istinu i to čistu, bez natruhe prijevare. Jer, kako se iz Njegovih navedenih izjava vidi, On se smatra autentičkim učiteljem Božje istine, koji je dobio za to specijalnu misiju s posve određenim programom: »ništa sam od sebe ne činim, nego kako me Otac naučio, onako govorim. I onaj, koji me je poslao, sa mnom je i nije me ostavio sama (Iv. 8, 28. 29.«, i »moja nauka nije moja, nego onoga, koji me je poslao«¹⁸ (ib. 7, 16.); misiju s posve vjerodostojnom legitimacijom, koju s pravom od Njega tražimo, ako hoće, da Mu vjerujemo: »ja imam svjedočanstvo veće od Ivanova; jer djela, koja mi daje Otac, da ih izvršim, ta djela, koja ja činim, svjedoče za mene, da me je Otac poslao.«¹⁹ (ib. 5, 36.) »Kažem vam i ne vjerujete. Djela koja ja činim u ime Oca svojega, ona svjedoče za mene.«²¹ (ib. 10, 25.) »Riječi, koje vam ja govorim, ne govorim od sebe. Nego Otac, koji ostaje u meni, a ako li ne, poradi samih djela vjerujte.«²² (ib. 14, 10. 11.) Može li se jasnije i to »oportune

¹⁰ Iv. 18, 37.

¹¹ Iv. 8, 12.

¹² Iv. 8, 26.

¹³ Matej pogl. 5., passim.

¹⁴ Luka 21, 23.

¹⁵ Iv. 7, 16.

¹⁶ Iv. 10, 25.

¹⁷ Luka 21, 33.

¹⁸ Iv. 15, 15.

¹⁹ Mat. 7, 28. 29.

²⁰ Iv. 8, 28. 29.

²¹ Iv. 5, 36.

²² Iv. 14, 10. 11.

importune« isticati, da Krist kao učitelj istine ne nosi sam odgovornosti za svoju nauku nego Bog, kojega je »alter ego«, autorizirani glasnik ljudima? A Bog je sam preuzeo garancije, sam se ujammčio za ispravnost Kristove nauke dajući mu »akreditiva« u »djelima« t. j. čudesima, napose o uskrsnuću, u koje se ne može razborito sumnjati.²³ Pa, jer se ne može razborito sumnjati u Kristova »akreditiva«, ne može se sumnjati niti u to, da je u Njega bila nepatvorena Božja istina, i da se On pobrinuo, e da ta istina ostane ljudima za hranu nepatvorena do konca svijeta.

Ali kako se Krist za to pobrinuo? O tom je mogao voditi brigu možda na taj način, te od vremena do vremena pošalje posebne svoje proroke (s »akreditivima« dakako!), da bilo spriječe u odsudnom času skrenuti na strampaticu bilo već zalutale opet izvedu na pravi put. Tako je vodio brigu Bog za svoj izabrani narod u starom zavjetu; nešto slično uči islam, kojemu je uz Mojsiju i Isusa i Muhamed prorok, a daleku analogiju pokazuju i slobodni zidari sa svojim trabantima mećući Krista između Budhe i Mojsije, koje onda okružuju Sokrat i Plato, a pristaju u njihovo društvo čak i Giordano Bruno, Jan Komenski, Voltaire i Rousseau, koji svi »unapređuju čovječanstvo«! Jednako je mogao, kako to barem u principu uče sve protestantske sekte, samim unutrašnjim rasvijeljenjima poučavati svakog pojedinca, da zna, što je istina, i kako je treba primjenjivati u privatnom i javnom životu. Ali dosta je samo malo ogledati se u povijesti i u današnjici po naukama tih raznih »proroka«, upitati, što vjeruje katolik, protestant, muhamedanac i slobodni mislilac, da se uvjerimo, kako Bog i Njegov poslanik Krist nisu odabrali nijednoga od tih puteva. Jer, što se tih »proroka« tiče, koji je od njih pokazao svoju legitimaciju, koji je mogao čudom potvrditi svoje božansko poslanje? A onda ne vrijedi li i za njih ono, što vrijedi za protestantsku »autonomiju«, i što iz nje slijedi, naime »quot capita, tot sententiae«? Zar je moguće, da je Bog Muhameda učio, da je Krist običan čovjek i prorok kao i svi ostali, a u katoličkoj crkvi da je taj isti Bog o tom istom Kristu objavio, kako je Njegov jedinorođeni Sin i pravi Bog; da je Lutera Bog uvjerio, kako je dao samo dva sakramenta, a katolike i pravoslavne, da je dao sedam; drugim riječima: je li moguće, da je Bog, vječna Istina, tvrdio i da tvrdi, e Krist ujedno jest i nije Bog, e u Bogu jesu tri osobe i nisu, e sv. red i ženidba jesu sakramenti i nisu? Zaista, ako promatramo, kako se za Arija, Nestorija, Eutiha, Cerularija, Lutera i Döllingera te za »modernog« katolicizma dva oprečna mišljenja s jednakom žestinom otimlju za ljudski um s jasnom svijesti, da jedno od njih mora propasti, tad se instinktivno ogledamo za forumom, koji bi mogao auktoritativno i sigurno odsjedi, na kojoj je strani istina. *Tražimo forum istine, kao što imamo forum pravice, da se na istini i pravici mogne razvijati život dostojan ljudi.*

Da se Krist sam, zaodjeven svojim autentičkim učiteljstvom bacio među zavadene stranke poput Mojsija među Izraelce, što su se tukli u Misiru, ne bi li On jasno i sigurno pokazao svakiput, gdje je istina, pa makar mu i stranka, koja bi izgubila, nezadovoljna doviknula: »Tko te je postavio za suca nad nama?«²⁴ Pa uistinu, Krist i jest izabrao taj način, da očuva donesenu istinu ne-

²³ Vidi o tom »Život« 1931., str. 145 sqq.

²⁴ Izlaz 2, 10 - 14.

pokvarenu i čistu: On doduše ne dolazi od slučaja do slučaja in persona physica — sam glavom, nego in persona iuridica — po svojoj pravnoj zastupnici Crkvi katoličkoj, da pokaže: »quid sit veritas«.

Kako je već bilo pokazano u ovom listu,²⁶ Krist je htio, da Njegova vlastita misija putuje vjekovima k svim narodima do konca svijeta i to najprije po Njegovim učenicima ili »apostolima«, koje je sam za tu službu iškolao, a onda po katoličkoj Crkvi kao jedinoj zakonitoj baštinici toga poslanja, i jedinoj vjerskoj zajednici, koja još i danas svojom hijerarhijom pokazuje moralnu istovjetnost, istobitnost s apostolskim kolegijem, što mu je Petar na čelu. »Mir vam!«, veli On, »kao što je Otac poslao mene, i ja šaljem vas.«²⁷ Autentički učitelji svijeta istini konstituirani su: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Idite dakle i naučavajte (matheteusate) sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga učeći ih (didaskontes), da drže sve; što sam vam zapovjedio. I evo ja sam s vama u sve dane do konca svijeta.«²⁷

Misija dakle Isusova, koji je zato »rođen i zato došao na svijet, da svjedoči istinu«,²⁸ prelazi ista istovjetna na apostolski zbor kao moralno tijelo, i tako će zaista »nebo i zemlja proći, ali njegova riječ ne će proći«, jer »evo on je sa svojim Apostolima u sve dane do konca svijeta.« Učiteljska dakle misija Apostola ima istu značajku, koju i Isusova: posjeduje istinu, nepokvarenu je čuva, naučava i na život primjenjuje. A, kako je misija katoličkih biskupa u jedinstvu s rimskim identična, zakonito predana i primljena apostolska misija, to bez sumnje slijedi, da je u katoličkih biskupa s rimskim papom na čelu čista Kristova istina, i da je oni neprevarljivo naučavaju. I po sebi nije ni potrebno, da Bog tu misiju katolicizma nanovo ovjerovljuje, jer je već ovjerovljena čudesima Kristovim, budući da je ona identična s Kristovom misijom.²⁹ I stoga je dosta, da katolički biskupi s papom na čelu dokažu historijski kontinuitet svoje misije sve do Apostola, i stvar je svršena: mi smo se uvjerali, da zaista postoji u katoličkoj Crkvi autentičko učiteljstvo, koje posjeduje Bogom objavljenu istinu i neprevarljivo je izlaže. Krist je dakle zaista sam svojim autoritetom tokom vjekova razlučivao svijetlo od mraka, istinu od zablude, kadgod je Crkva osudila krivu nauku. I stoga na ono pitanje, što ga stavismo kao naslov ovoga poglavlja, glasi odgovor: Istina, ta spasiteljica svijeta nalazi se danas u katoličkoj Crkvi; katolička Crkva je onaj »čvrsti brod objave Božje«, na kojem je-

²⁶ »Život« 1931., str. 276 sqq.

²⁸ Iv. 20, 21.

²⁷ Mat. 28, 18 - 20.

²⁸ Iv. 18, 37.

²⁹ »Po sebi nije potrebno«. Ističemo po sebi, jer je de facto ipak potrebno toga radi, jer je Krist izričito obećao, da će Njegovi Nasljednici u učiteljskoj službi činiti čudesa poput Njega samoga, pače i veća od Njega. Por. Marko 16, 17. 18. i Iv. 14, 12. Ali se Krist nije morao tako vezati dajući svoju riječ, da budemo sigurni za autentičnost misije crkvenog učiteljstva.

dinom može kako pojedinac tako i cijeli ljudski rod da »prođe kroz ovaj život pun opasnosti sigurnije i neopasnije.«³⁰

Nepogrešivost ili neprevarljivost autentičkog učiteljstva.

Čovjek 20. vijeka još će možda i podnijeti sa svojim slabim živcima ovo, što smo dosele rekli, ali, kad mu kažemo, da je to Bogom zasnovano i osnovano učiteljstvo crkveno i nepogrješivo, tad će nam s prezirnim smiješkom dobaciti onu Pilatovu: »Quid est veritas — što je istina?« Njegov suvereni smiješak jest doduše sigurnim znakom, da se nije namučio mišljenjem, jest novi prilog za istinitost one stare: »per risum multum dignosces stultum«, ali ipak mu je oko zapelo na nekim poteškoćama, ako i ne uma, a ono barem srca. Jer zašto da bude samo jedna istina, kad je onda do nje tako teško doći; zašto da samo jedna institucija, pa još k tomu tako antipatička kao Crkva katolička jedina zna sigurno, što je istina, da je jedina nepogrješiva? Srce zna više puta zatjerati dim u glavu, ali sve badava, jer zdravi razbor pita najprije za logiku. Pitanje, zašto dva puta dva može biti samo četiri, a ne pet i šest i deset, pitanje je o »netrpeljivosti« istine, koje ide u filozofiju, a mi smo gore pokazali, da se neodoljivom snagom namiče i u vjeri, da su i vjerske istine po prirodi svojoj »netrpeljive«. Ali, ako se malo dublje zamislimo, lako ćemo se uvjeriti, da nisu ni one bez srca, pače da se baš u njihovoj »netrpeljivosti« sakriva jedno veliko srce.³¹ To isto vrijedi i za neprevarljivost crkvenog učiteljstva, do kojega nas dovodi neumoljiva logika, kako to prilično jasno pokazuje već dosele izvedeno.

³⁰ Da se Kristova misija nastavlja do konca svijeta baš u katoličkoj Crkvi, ili drukčije: da je katolička Crkva prava Crkva Kristova, bilo je pokazano u posebnom članku. Vidi »Život« 1932., str. 54. sqq. Članak I. Kozelja D i

³¹ A propos Benson, koji svojim stilom pokazuje u jednu ruku tolu ljubav Božju, a u drugu hladnu proračunatost svijeta: »O diese überlegenen Leute, die fragen: was ist Wahrheit! Solche Menschen halten Unklarheit für Geistesgrösse — als wenn Geist nicht viel konkreter wäre wie Tische und Stühle; das sind die Menschen, die ewig fragen: »was ist Wahrheit?« und ihre eigene Frage nie beantworten; die Menschen, die der Meinung sind, dass Suchen erhabener sei wie Finden, und dass es das Beste sei, wenn man an eine Tür geklopft hat, davonlaufen, aus Angst sie möchte geöffnet werden und etwas, vielleicht Unwillkommenes, möchte heraussehen. Es sind die Leute, die so ausserordentlich scharfsinnig sind, dass sie niemals sehen, was klar auf der Hand liegt, Leute, die, wie jemand gesagt hat, einer Tür gleichen, die so gross ist, dass kleine Leute nicht hindurchgehen können.« »In einem Wort, Pilatus verwirft Christus, weil er zu einfach ist. — Und wieder tritt die Frage an uns heran: Was erwartet ihr denn, dass Gottes Wahrheit sein soll? Wenn Gott die Wahrheit ist und wenn Gott die Liebe ist, ist es dann nicht absolut unvermeidlich, dass Gottes Liebe die Gotteswahrheit dem Verständnis des Einfältigsten nahebringt? Wahrheit ist für schlichte Menchen mindestens ebenso unentbehrlich wie für die Weisen... Die Weisen werden sich eine An-

Jer zbor katoličkih biskupa s rimskim na čelu zbor je Apostola. A zbor Apostola zbor je neprevarljivih učitelja, jer je na nj prenesena misija samoga Krista, koji je bio neprevarljivi učitelj te izlagao čistu istinu. Dakle je i zbor katoličkih biskupa s rimskim na čelu neprevarljivim učiteljem, što izlaže čistu istinu.

Jedino držeći ovo na oku možemo razumjeti, da Krist može nametnuti ljudskom rodu obvezu slušati to učiteljstvo i dati joj tako strašnu sankciju. On naime veli: »Tko vas prima, mene prima; a tko mene prima, prima onoga, koji me je poslao.«; »ako vas tko ne primi, i ne posluša vaših riječi, izlazeći iz kuće ili grada onoga, otresite prah sa nogu svojih. Zaista vam kažem, lakše će biti na sudnji dan zemlji Sodomskoj, nego li onomu gradu.«³² — »Idite po svem svijetu i propovijedajte evanđelje svakom stvorenju! Koji uzvjeruje i pokrsti se, spast će se; a koji ne uzvjeruje, osudit će se.« čitamo kod sv. Marka.³³ A kod sv. Luke slušamo Isusa gdje govori: »Tko vas sluša, mene sluša, i tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire Onoga, koji je mene poslao.«³⁴ Ta strašna sankcija opravdana je očito time, što nevjerstvo tandem aliquando tjera samoga Gospodina Boga u laž. Drugim riječima: identificirajući se s učenjem svojega autentičkoga učiteljstva i kvalificirajući nepokornost i neprihvatanje toga učenja kao grijeh protiv svoje istinitosti Bog očito preuzimlje garanciju, jamstvo za istinitost toga učenja, brine se sam, da njegovo učiteljstvo ne padne u bludnju, jer bi se ona morala Njemu samomu imputirati.

Vidi se to napokon i iz načina, kako se Krist pobrinuo, da Apostoli uistinu sigurno i neprevarljivo uče njegovu istinu. Taj način nam ujedno i pokazuje, u čemu je zapravo neprevarljivost

sicht über die Welt bilden, die Einfältigen eine andere, d. h. wenn sie sich selbst überlassen bleiben. Wenn sie sich aber nicht selbst überlassen bleiben (und wie können sie das, wenn Gott die Liebe ist?), dann muss das zur Folge haben, dass Wahrheit für jeden dasselbe ist, weil Wahrheit das sein wird, was Gott ihnen offenbart.« Zaista je znak velike ljubavi Božje prema čovječijem dostojanstvu u svake ljudske pa i najzadnje duše, što je značajka mesijskog doba: »siromašnima se propovijeda evanđelje« (Mat. 11, 5.), što je jedna Istina za sve jednako pristupačna. Ljubav je Božja, što se danas u Crkvi Božjoj čudesima potvrđuje riječ Božja pred neukim poganima, koji bi teško shvaćali historijske dokaze o božanskoj misiji Crkve prema onoj sv. Pavla: »in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus« (1. Kor. 14, 22.). Dokazom je ljudske ne-ljubavi, koju osuđuje Božja ljubav, što, kako veli Benson, »Gottes Wahrheit muss also immer dastehen, wie Jesus vor Pilatus, eine Gestalt, gefesselt und gebunden von menschlichen Händen, blutbefleckt vom Kampf, und doch im Licht des Tages stehend, sichtbar für alle, denn er ist zu allen gesandt.« Citati iz »Christus in der Kriche«, Pustet-Regensburg 1913., str. 147. i 146. Istaknuto ja istaknuo.

³² Mat. 10, 40. 14. 15.

³³ Marko 16, 16.

³⁴ Luka 10, 16.

ili nepogrješivost. Krist obećaje učenicima, (pošto im je dao misi-ju naučavati sve ljude, što im je zapovjedio): »ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consumationem saeculi.«³⁶ Dakle garancijom bit će On samo time, što će biti moralno s njima i u njima te po njima učiti sâm. Moralno će im asistirati t. j. ne će učiniti njihova razuma neprevarljivim niti njihovu volju nepogrješivom tako, da ne bi mogli nikada pasti u bludnju niti počiniti grijeha, nego će ih posebnom brigom, Providnošću voditi u naučavanju i skrbiti se, da izlažući njegov nauk i primjenjujući na konkretne slučajeve ne pođu stramputicom. Nije to nikakav poseban subjektivni dar, unutrašnja milost ili objava, nego vanjska asistencija, kojom Bog tako upravlja svoje učiteljstvo, da ne može izdavati bludnju za istinu; tako upravlja, da nikada ne mogne doći do definicije kakove dogme, koja bi sadržavala neistinu, i da nikada cijela Crkva ne dođe bilo kojim načinom do krivoga vjerovanja.³⁶ Svijesno proživljavanje objavljenih istina treba da po Božjoj zamisli bude i plod vlastitoga znoja u Crkvi Božjoj, sinteza Božjega i ljudskoga elementa. Stoga ne može biti ni govora o »petrefaktu« crkvene nauke, a niti o samoj evoluciji, u kojoj ne bi bilo ama baš nikakvih stalnih elemenata, nego o srećnoj sintezi zdravoga konzervativizma, kojemu je korijen u božanskom elementu, vječnom karakteru objavljenih istina, i zdrave evolucije, kojoj je izvorom omedenost ljudskoga poimanja, što tek pomalo prodire u bogatstvo i dublinu božanskog. Stoga ljudsko znanje, ljudsko umijeće i ljudska marljivost mora doći do svojega vrhunca, kada se stavlja u službu objavljene Istine.

Potvrđuje rečeno i ono, što govori Isus o asistenciji Duha Svetoga, kojega najprije obećaje, a onda i daje: »Ja ću moliti Oca, i dat će vam drugoga utješitelja, da ostane s vama do vijeka, Duha istine... A tješitelj, Duh sveti, koga će Otac poslati u ime moje, on će vas naučiti svemu, i napomenut će vam sve, što god sam vam rekao.«³⁷ — »A kad dođe tješitelj, koga ću vam poslati od Oca, Duha istine, koji od Oca izlazi, on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti.« — »A kad on dođe, duh istine, uputit će vas u svu istinu.«³⁸

Upravo je suvišno opetovati, da sve to vrijedi i o katoličkim biskupima u jedinstvu s rimskim, koji im je na čelu kao Petar apostolskom zboru. Tâ Krist je baš onda, kad je Apostole postavio za autentičke učitelje svijeta, rekao: »ja sam s vama u sve dane...«; dakle baš u službi istine do konca svijeta! To uostalom svjedoči i kontinuitet svijesti o daru neprevarljivosti od apostolskih vremena do dana današnjega. Samo kratko da to skiciramo!

³⁶ Mat. 28, 20.

³⁸ Klasički je to ispovjedio sv. Robert Bellarmino za Klementa VIII., kad se ovaj spremao, da nešto definira, što po svećevu uvjerenju nije bilo zrelo za definiciju (»controversia de auxiliis«), rekavši: da će papa prije umrijeti, negoli da dođe do definicije. Por. de Scoraille, François Suarez, Lethielleux, Tome I., str. 439 - 40.

³⁷ Iv. 14, 16. i 26.

³⁸ Iv. 15, 26. 27. i 16, 13.

Još za života Apostola iskrsava jedno pitanje objavljene nauke i njezine primjene: te pitanje discipline, ukratko: »res fidei et morum«. Sastaju se Apostoli na sabor u Jeruzalemu te izdaju pismenu odluku: »Jer je našao za dobro Duh sveti i mi — edoxen gar to pneumati to hagio kai hemin...«³⁹ A veliki Apostol naroda, sv. Pavao kliče samosvijesno: »Ako i mi, ili andeo s neba navijesti vam evanđelje protiv onoga, što vam navijestismo, proklet da bude! Kao što prije rekosmo i sad opet velim: Ako vam tko navijesti evanđelje protiv onoga, što primiste, proklet da bude (anathema esto)!«⁴⁰ To su tako jake riječi, da iz njih teolozi dokazuju čak i ličnu nepogrešivost Apostolovu. Ali taj lično neprevarljivi baš stoga, jer je nepogrješiv, dajući upute svojemu učeniku Timoteju, kako će se vladati u Crkvi Božjoj, uči ga, da je »Crkva Boga živoga stup i tvrda istine.«⁴¹ A da Crkva nije sebi tek kasnije na sablazan modernoga čovjeka prisvojila »nepogrješivost«, svjedoči već, da samo jedan klasički primjer kršćanske starine iznesemo, sv. Irenej, koji je sjedio do nogu neposrednih apostolskih učenika, te je svjedokom predaje kršćanskoga istoka i zapada. On piše: »Trebalo se pokoravati onim starješinama, koji su u Crkvi, koji su, kako smo to pokazali, naslijedili Apostole; koji su s nasljedstvom biskupske časti, po dobroti Očevoj primili sigurnu karizmu istine.«⁴² Isti taj svetac pripovijeda,⁴³ kako su se u njegovo doba rješavale vjerske i disciplinske sumnje, dakle i opet »res fidei et morum«. Istraživalo bi se naime, što uče pojedine crkve odnosno njihove glave, koje su »s nasljedstvom biskupske časti, po dobroti Očevoj primili sigurnu karizmu istine.« A istraživali bi ili pismeno ili putujući od crkve do crkve ili sastavši se na saborima, koji se onda služe riječima Pavlovim: »ako tko reče... proklet da bude — si quis dixerit... anathema sit!«

Kompetencija neprevarljivog učiteljstva.

Iz svega doslije rečenoga slijedi odmah jasno, koji je predmet, za koji je autentičko učiteljstvo kompetentno. To učiteljstvo je misija Kristova, identična s njome. No Krist je svoju misiju shvaćao religiozno-moralno. Dakle će i za naše učiteljstvo biti predmet, kompetencija, kako se obično veli: »res fidei et morum« t. j. sve, što se i ukoliko se odnosi na vjeru i čudoređe. Istina je doduše, da će u praksi često biti teško povući među između tih i profanih stvari pogotovu, kad, kako dobro opaža Pijo X., »činio kršćanin što mu drago i u vremenitim stvarima, .. odredbe kršćanskoga nauka ga obvezuju, da sve upravi na suvereno Dobro kao na zadnji cilj.«⁴⁴ Osim toga ima mnogo istina, od kojih neke služe kao temelj objavljenim tako, da se bez njih sva objava ruši u prah (kao na pr. spoznatljivost istine ili mogućnost spoznaje; egzistencija Božja, mogućnost čuda itd.), a neke neminovno slijede

³⁹ Djela 15, 28.

⁴⁰ Gal. 1, 8. 9.

⁴¹ 1 Tim. 3, 15.

⁴² Adv. haer. Por. Rouet de Journal, Enchiridion Patristicum, n. 237.

⁴³ Ibidem, Rt. n. 213.

⁴⁴ »Singulari quadam« od 24. IX. 1912. Vidi »Život« 1930., str. 63.

iz objavljenih (kao na pr. jedinstvo ljudskog roda iz dogme o istočnom grijehu, neumrlost duše iz dogme o vječnom životu itd.), tako da jedne s drugima stoje i padaju. Posve razumljivo, da će Ćuvarica objavljenih istina imati i tu koju da kaže. Ali uostalom mi se ne moramo ništa starati za tu »demarkacionu liniju«. Evo zašto? Je li božanskom Spasu tkogod mogao ili smio povući tu liniju? On je govorio u ime Boga t. j. Bog je iz Njega govorio, a »o homo, tu quis es qui respondeas Deo?« Zar ne bi bilo smiješno odgovoriti Bogu: Tu prestaje Tvoja kompetencija, toga Ti ne možeš znati? No Isus, no Duh Sveti, no Bog sam govori po crkvenom učiteljstvu. Dakle za nj vrijedi isto: Ono samo mora znati i određivati svoju kompetenciju. Stoga mora svaki kršćanin i razborit čovjek biti na strani crkvenog učiteljstva, ako ono nešto definitivno proglaši kao istinu ili svoje pravo, ako konstantno što god proglašuje svojom kompetencijom, pa došlo ono zbog toga ne znam s kim na ovom svijetu u koliziju. Jer bio to tkogod mu drago, pa i ista država, nikada nema garancije neprevarljivosti, i stoga lako prekorači svoju kompetenciju, dok Crkva tu garanciju ima. Zato je u takovim slučajevima uvijek i posve sigurno pravo na strani crkvenog učiteljstva. Do toga nas dovodi željezna logika.

Nosioci autentičkog učiteljstva.

Još nam je reći koju o današnjim nosiocima autentičkog, neprevarljivog učiteljstva te o načinu, kako tu svoju službu neprevarljivo vrši.

Iz dosadašnjih izvoda nam je jasno, da je prvi subjekt te vlasti zbor katoličkih biskupa s rimskim na čelu. Ako dakle po cijeloj Crkvi svi biskupi i rimski papa propovijedaju nešto kao objavljenu istinu, tada je ta istina vjerska dogma t. j. Bogom objavljena i zajamčena istina. Kad velimo svi, tada se to valja uzeti moralno (praktički svi, iako možda koji iz neznanja ili i svijesno krivo uči!), a ne fizički (bez ijednog izuzetka!), jer ovo potonje uvijek zahtijevati znači tražiti ako ne fizički a ono svakako moralno nemoćuću stvar, pa bi time bilo slabo pomoženo našim potrebama.

Iako je to redoviti način i redoviti nosilac nepogrješivog učiteljstva, ipak je jasno, da je on još i danas, a pogotovu u starija vremena bio nedostatan, kad nije bilo ovakvih prometala. Porodi li se kakva nejasnost, spor »in rebus fidei et morum«, trebalo bi zaći redom po cijelom svijetu od Islanda do Nove Zelandije, od Južne Amerike i centralne Afrike do Kine i Japana, da se ustanovi, što je istina, gdje li pravo. Stoga već stara Crkva, pače već sami Apostoli sazivaju biskupe u sabor, koji moralno reprezentira Crkvu te odlučuje glasovanjem. Da sabor zaista moralno reprezentira Crkvu, mora na njem bezuvjetno biti reprezentiran Petar (= papa) s apostolima (= biskupima), i ako nešto definira kao dogmu, tad i opet imamo Bogom objavljenu i zajamčenu istinu. Ali šta onda, ako se glasovi razdijele na

saboru? Kad će biti moralno cijela Crkva za neku istinu? Da li tu odlučuje većinski princip? Po sebi ne! Tu vrijedi ona sv. Ambrozija: »Ubi Petrus, ibi Ecclesia!«⁴⁶ Stvar će odlučiti Petar; imat će pravo oni biskupi, s kojima bude rimski papa, a ne oni, protiv kojih bude on. Jer samo oni biskupi, koji imaju papu sa sobom, reprezentiraju Petra s Apostolima, dok oni, koji mu se protive, ostaju bez Petra! Petar, odnosno rimski biskup je stijena, na kojoj počivaju temelji Crkve, od koje potječe njezino potpuno jedinstvo, čvrstoća i jakost. I stoga mora on odlučiti jedinstvo nauka, koje je prvi uvjet za spasonosno djelovanje Crkve; bezuvjetno potrebno, da »nebo i zemlja prođu, ali Kristove riječi ostanu«, da »Krist bude jučer, danas i uvijek«⁴⁶ — »put, istina i život.«⁴⁷ Stoga je erkvena povjesnica gledala, kako su i cijele pokrajine znale raskinuti jedinstvo po nauci različitoj od one, uz koju je bio Petar t. j. rimski biskup, ali katolička t. j. općenita Kristova Crkva za sve narode i za sva vremena ostala je tamo, gdje je bio Petar, dok su ostali bili »heretici« t. j. izbirljivci, koji bi probrali i priznali od objavljenoga nauka samo ono, što se njima svidalo. I jedva bi čovjek vjerovao u taj paradoks, da će i oni sami zvati rimsku Crkvu i samo nju katoličkom, a za se tražiti nova imena, pa makar dodavši nešto katoličkom, što će baš katoličko nijekati kao »s t a r o-katoličko«; katolička n a p r o s t o ostaje samo Petrova! Stoga svjedoči ta povjesnica, da zaključci crkvenih sabora nigda nisu valjani bez potvrde Rima; stoga veliki istočni Oci, premda je grčki genije puno spekulativniji od trijeznog rimskog,⁴⁸ javljaju sporove u Rim i od njega čekaju rješenje; a stoga, da spomenemo jednu i žalosnu posljedicu, raste i zavist Grka, koji se osjećali povrijeđeni u svojem ponosu, da njihovi sinovi, premda spekulativniji od Zapada, uvijek stradavaju, kad ih Rim osudi, i ta zavist daje jedan od najdubljih razloga nesrećnog raskola Istoka od Zapada. Ali sve badava! Oko rimske Crkve, kako kaže već spomenuti sv. Irenej, »oko te Crkve radi njezina većega dostojanstva (vlasti), mora da se okupi sva Crkva t. j. svi vjernici po svijetu.«⁴⁹ Badava kušaju zavesti tu Crkvu: »Usuđuju se (krivovierci) ploviti i k Petrovoj stolici i ka glavnoj Crkvi«, piše sv. Ciprijan u prvoj polovici trećega vijeka,⁵⁰ »odakle je poteklo jedinstvo svećeništva, usuđuju se donositi listove od raskolnika i bezbožnika, a ne misle, da su to Rimljani, kojih je vjeru sam Apostol propovijedajući pohvalio, do kojih nevjera ne može doći.«

Ovim posljednjim navodima kršćanske starine taknuli smo se i zadnjega nosioca autentičkog i neprevarljivog učiteljstva, na-

⁴⁶ Enarrat. in 12 Psalmos David, Rouet, Enchir. patr., n. 1261.

⁴⁸ Žid. 13, 8.

⁴⁷ Iv. 14, 6.

⁴⁹ Najdublje tajne naše sv. vjere proradio je duboki grčki duh, pa su tako na istoku izrađeni najspekulativniji dijelovi dogmatike o presv. Trojstvu i utjelovljenoj Riječi Božjoj.

⁵⁰ Adv. haeret., Rt. n. 21 o.

⁵⁰ Epistula Coraolio P. 252.,

ime rimskog biskupa, koji je neprevarljiv, kad »ex cathedra«, kako se veli, definira koju dogmu. Premda je ta istina bila mnogima »kamen pravi smutnje velike«, ipak ostaje živa istina, koja logički slijedi iz dosele rečenoga i dokazanoga. Istom po neprevarljivosti rimskoga biskupa razumijemo potpuno, kako to, da je uvijek njegovo držanje u crkvenom učiteljstvu odlučno, jer »propter quod unumquodque tale et illud magis«. I ta se istina daje povijesno dokazati, pa je njezin studij izvanredno zanimljiv počevši od prvih tragova njenih u sv. Pismu i prastaraj davni crkvenoj sve do vatikanskog sabora. Klasički primjer za to, kako u već prije dvije tisuće godina danu istinu ljudska svijest u Crkvi Božjoj pomalo sve to dublje ponire, dok je napokon ne pronikne tako, da se ona zasja u potpunom svijetlu po svečanoj dogmatskoj definiciji zadnjega općega crkvenog sabora. Ali to razmatranje već ne ide u okvir ove rasprave, a mi ga uostalom i ne trebamo. Ta mi smo dosele vidjeli, da je zbor biskupa s papom na čelu u općem crkvenom saboru nepogrješiv, ako proglasi dogmu. No taj je zbor u slozi s rimskim biskupom g. 1870. svečano definirao: »definiramo kao objavljenu nauku, da je rimski biskup, kad govori »ex cathedra« t. j. kad kao pastir i učitelj sviju kršćana definira svojim najvišim auktoritetom nauku vjere ili morala, koju mora držati cijela Crkva, po Božjoj pomoći, obećanoj mu u sv. Petra, isto tako neprevarljiv, kako je bož. Spas htio da bude njegova Crkva neprevarljiva, kad definira nauku vjere ili morala...«⁶¹ Neki se biskupi doduše protivili toj definiciji, pa neki od njih i ostali kod svoga. Posljedica je bila, da su se morali odreći svojega katoličkog imena. Nazvaše se »stari katolici«. Drugi opet među njima i veliki Strossmayer shvaćajući svu zamašitost čina, znajući i priznavajući neprevarljivo učiteljstvo u Crkvi Božjoj »laudabiliter se subiecerunt«. Ako dakle rimski biskup definitivno odluči, definira kao dogmu koju stvar, što se tiče vjere ili morala, i to kao vrhovni crkveni učitelj, tad je to zaista Bogom objavljena i nama zaista samim Bogom zajamčena istina: Bog sam preuzima jamstvo za njezinu istinitost!

Zaključak.

Objavljena istina dakle putuje kao Spasiteljica svijeta svim vjekovima po autentičkom, neprevarljivom učiteljstvu Crkve Kristove. To je temeljna teza Crkve katoličke, kojom se ona razlikuje od ostalih »kršćanskih crkava«. Tako je generalna protestantska teza bacila u svijet sumnju: Nije li sv. Pismo napisano baš stoga, da se sačuva donesena istina, te prema tome prvi i glavni izvor njezin? Nije li pače uz Pismo posve suvišno to vaše

⁶¹ Denzinger, Enchiridion symbolorum 16 - 17, n. 1839, 1840. Kada govorimo o papi kao o, »još jednom« nosiocu neprevarljivog učiteljstva, ne želimo dirati u pitanje, da li se taj nosilac od prvoga adekvatno ili samo inadekvatno razlikuje.

učiteljstvo? Da Luter ustane danas iz groba pa da zaide po protestantskim teologijama i crkvenim općinama, dogodilo bi mu se ono, što narodna pjesma pripovijeda o caru Dušanu. Od one biblije, koju on tako grli, ne ostade tako reći ništa: »Sve ostalo propalo je!« A dogodilo se to stoga, jer je zabacio autentičko učiteljstvo. Već sv. Irenej piše protiv krivovjernika, koji su falzificirali sv. Pismo: »A što onda, da nam i Apostoli nisu ostavili sv. Pisma; zar ne bi trebalo slijediti red predaja (=predanu nauku), što su je predali onima, kojima su povjerali crkve?«⁵² A sv. Avgustin veli: »Ne bih vjerovao Evandjelju, da me na to ne sili auktoritet Crkve katoličke!«⁵³ Tako Luterov toliko hvaljeni i isticani individualizam i subjektivizam zapravo tjera donesenu istinu s ovoga svijeta, ništi i gazi svu kršćansku prošlost, a za budućnost ima tek — ruševine! To su uostalom uviđali i sami prosvijetljeni protestanti.⁵⁴

Istina o autentičkom učiteljstvu, napose rimskoga biskupa označuje točno i odnos katoličke Crkve prema nesjedinjenim istočnjacima. Tako iznosi mostarski mitropolit Antonije u »Dva razgovora pravoslavnog sveštenika s unijatskim o zabludama latina i unijata grkokatolika«⁵⁵ kao »klasički« dokaz istočne Crkve protiv zapadne, da je Rim falzificirao simbol nicejskocarigradski umetnuvši »Filioque«. A mijenjati što god u simbolu kojega općeg sabora da je slobodno samo na drugom općem crkvenom saboru. — Istina je, da se Filioque najprije počeo upotrebljavati u rimskoj crkvi. Ali s pravom je već Solovjev pitao rusku hijerarhiju⁵⁶: Ako je to neispravno, zašto nisu opći crkveni sabori šesti i sedmi, koje priznaje i istočna Crkva osudili taj poznati im umetak i onoga, koji ga je metnuo? A ako nisu sabori toga osudili, gdje je taj forum na Istoku, koji će osuditi praksu rimske Crkve? Crkvenog

⁵² Adv. haer., Rt. n. 213.

⁵³ Contra epistulam Manichei, Rt. n. 1851.

⁵⁴ Tako piše Lessing: »Können Sie leugnen, Herr Pastor, dass nur wenige Stellen des ganzen neuen Testaments bei allen Menschen die nämlichen Begriffe hervorbringen? Dass bei weitem grössere Teil desselben bei diesen diese, bei andern andere Begriffe hervorbringt? Welches sind die rechten? Wer soll entscheiden? Die Hermeneutik. Welches ist die wahre? Sind sie alle wahr? Oder ist keine wahr?« (kod Deimel, Zeugnisse deutscher Klassiker etc., str. 92.) A Goethe veli: »Schon Petrus meinte, in Pauli Briefen wäre vieles schwer zu verstehen, und Petrus war doch ein ganz anderer Mann als unsere Superintendenten«. (Ibidem). Osim toga tko će nam jamčiti, da su baš ove knjige sv. Pismo, a ne druge ili barem i druge, koje su se za to izdavale? Sv. Pismo je dakle izvor predan autentičkom učiteljstvu, da osobito iz njega crpe autentičkim tumačenjem objavljene istine. To učiteljstvo čuva sv. Pismo te ne može učiti onoga, što se protivi sv. Pismu, ali ono jedino može s neprevarljivim auktoritetom učiniti ono, što jest u sv. Pismu.

⁵⁵ Izašlo u Sarajevu 1930.

⁵⁶ D'Herbigny, Vladimir Solovjev, Zagreb 1919., str. 138-9.

sabora općeg nije poslije raskola uopće bilo na Istoku, a redovito učiteljstvo samo ne zna, kako bi označilo svoj odnos prema katolicizmu. Katolici nisu s njihova stanovišta krivovjernici, jer ih nikada nije kompetentna vlast osudila; raskolnici nisu, jer se ne može pokazati, od koje su se zakonite crkvene vlasti ocijepili. Dakle? Ruska je crkva na ta pitanja mukom mučala — to je za nju zažetonka. Tek možda tu i tamo u istočnoj Crkvi nastoji se izbaviti iz neprilike nekakvom »humanom« frazom o vlastitoj »trpeljivosti« i širokogrudnosti, koja da se ni na koga ne nabacuje anatemom... Mi znamo, o čemu se radi. U katolika su Apostoli s Petrom, a u njih bez Petra. Time je rečeno sve!⁸⁷

Iz svega ovoga slijedi za svakoga katolika neumoljivom logikom, da je za nj t. zv. »dogmatska vezanost«, o kojoj se toliko piše i govori, velika blagodat. Blagodat u praktičnom životu, jer daje sigurne norme za nj; blagodat u znanstvenom nastojanju, jer mu daje negativnu normu za rad t. j. čuva ga, da ne izgubi vrijeme tražeći istinu ondje, gdje je ne može naći.⁸⁸ Jer ako koji moderni teorem ide za tim, da potkopa definirane katoličke dogme, onda mu Bog sam garantira, da raditi na tom teoremu znači gubiti vrijeme. Dobro opaža Strossmayer: »Ima ljudi, koji vele: vjera je nepromjenljiva, kako što je Bog, njezin izvor, vječit i nepromjenljiv..., ali cilj svake znanosti je istina. Istina se pako nijedna umom čovječjim ne stvara, nego samo otkriva; a značaj svake istine je nepromjenljivost.«⁸⁹ Niti se istina može samoj sebi protiviti. Stoga misaon čovjek s veseljem i oduševljenjem prima svaku novu definiciju, jer zna, da je Bog sam opet jednom sigurnom spoznajom obdario ljudski rod i kršćanski svijet. Pa, i kad se ne radi o definiciji, pravi će katolik uvijek pristajati uz ono mišljenje, što ga Crkva zastupa. Jer sigurno je, da će Bog uvijek puno više biti u pomoći svojemu učiteljstvu i onda, kada se ne radi o definiciji, da

⁸⁷ Drugim riječima: oni više nemaju autentičkog učiteljstva!

⁸⁸ Stoga Paulsen pokazuje potpuno nerazumijevanje stvari, kad u svojoj »Philosophia militans« (str. 53. - 54., Berlin 1908.) piše: »blinder Gehorsam in Sachen des Glaubens und des Gewissens ist die Sünde wider den heiligen Geist, bedeutet Gleichgiltigkeit oder Verstockung des Herzens gegen die Wahrheit. Die Lehre von der Unfehlbarkeit ist daher in ihrem Wesen widersittlich und die Anerkennung dieser Lehre ebenso, sie bedeutet grundsätzlich die Auslieferung des Gewissens und der Vernunft an eine äussere Instanz, die Vernichtung seines zeitigen Ichs.« Kako se iz razloženoga vidi, baš obratno je istina: »slijepo« t. j. bez krzmanja i sumnje primati odluke reprevarljivoga učiteljstva znači za sve (pa i za vlastitu oholost) biti gluh i slijep, samo za istinu ne; znači po potpunom predanju Istini razvijati svoj »duhovni ja«. I stoga je i onaj primjer sa sveučilišta u Dillingenu posve promašen; Paulsen se nalazi na terrainu, na kojem se naprosto ne snalazi.

⁸⁹ (Cepelić - Pavić), J. J. Strossmayer, Zagreb 1900 - 04. Govor u gimnaziji osječkoj g. 1877., str. 256.

vodi čovječanstvo sigurno k zadnjemu i vrhovnomu cilju, negoli razne glave pune sebe, koje ignoriraju Božje djelo u crkvi Božjoj, koji su izgubili s vida najdublji razlog i najviši cilj ljudskoga života, te koji lakoumno preziru i sav onaj ljudski napor, što ga crkveni poglavari ulažu, da svugda i svagdje što savjesnije idu tragom vječnih istina. Uistinu mora biti veoma umišljena veličina, tko god drži, da ga vlastita spoznaja ovlašćuje prezirati rad svega onoga stručnog aparata, koji svoj znoj ostavlja na crkvenim odlukama, pa i onima, koje nisu još definicije. Tu uostalom dolazi u obzir i štovanje crkvene discipline. Lijepo veli Pijo XI.⁶⁰:

»... neka se čuvaju vjernici samo ono prihvaćati i samo onomu se pokoravati, što je Crkva zapovjedila svečanim definicijama, kao da se može razborito držati, e su ostale njene odredbe ili lažne ili da nemaju dostatna temelja istine i poštenja. Naprotiv svaki pravi vjernik, bio on učen ili neuk, date se u svemu, što se tiče vjere i morala, voditi od svete Crkve Božje, po njezinu najvišem Pastiru, rimskom papi, kojega opet vodi Isus Krist Gospodin naš.«

Da, svaki će razborit kršćanin svojom vjerom i svojom poslušnošću prema crkvenom učiteljstvu pokazivati svoje uvjerenje, e u Crkvi svojoj ima »columnam et firmamentum veritatis«; on će spremnim prihvaćanjem i obranom njezinih odluka pomagati Crkvu Božju u njezinoj danas napose teškoj zadaći — spasavati Istinu za dobro cijeloga čovječanstva.

Karlo Grimm D. I.

⁶⁰ Okružnica »Casti connubii« od 31. XII. 1930. Ovamo ide i potpuno je opravdano ono, što piše isti papa u svojoj okružnici o Kat. Akciji »Non abiamus bisogno« od 29. VI. 1931.: »Crkva Isukrstova sigurno ostaje u granicama svoga poslanstva, nesamo kada u duše usađuje prva najvažnija načela i klice vrhunaravnoga života, nego i kada ovaj život promiče i razvija već prema prigodama i sposobnostima te načinom i sredstvima, što ih smatra podesnima... — Prema tomu je neumjesna i sa katoličkim imenom i vjeroispovijedanjem nezdrživa preuzetnost, kada obični vjernici hoće da Crkvu i njezinu Glavu poučavaju u tome, šta je dosta i mora da bude dosta za kršćanski uzgoj i izgradnju duša, i da se očuvaju i promiču u društvu, osobito u mladeži, načela vjere i njihovo potpuno djelovanje u životu.« (Prema prijevodu »Vrhbosne«)